SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
SZE - GYŐR
REGIONÁLIS- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

Vezető: Prof. Dr. Rechnitzer János egyetemi tanár

Gajzágó Éva
közgazdász

AZ INNOVÁCIÓS KÖZVETÍTŐ – INTERMEDIER – SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉNEK HATÉKONYSÁGA

azaz Hogyan javítható a hazai innovációs közvetítő szervezetek működése?

TÉZISFÜZET

Témavezető: Dr. Dőry Tibor

Győr, 2016

Széchenyi István Egyetem
Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

Gajzágó Éva
közgazdász

AZ INNOVÁCIÓS KÖZVETÍTŐ – INTERMEDIER – SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉNEK HATÉKONYSÁGA

azaz Hogyan javítható a hazai innovációs közvetítő szervezetek működése?

TÉZISFÜZET

Győr, 2016.

Tartalom

1. A disszertáció előzményei 4
2. A kutatás célja 5
3. Kutatási kérdések 6
4. A disszertáció felépítése 7
5. Hipotézisek 11
6. A kutatás módszertana 14
   Országos szintű kutatás 17
   Regionális szintű kutatás 18
   Lokális szintű kutatás 19
7. A hipotézisek értékelése 20
   A H1. hipotézis a, részének (külső tényezők, input dimenzió) alátámasztása 21
   A hipotézis b, részének (belső tényezők, inner dimenzió) alátámasztása 21
   A hipotézis c, részének (kimeneti tényezők, output dimenzió) alátámasztása 23
   A H2. hipotézis alátámasztása – az innováció emberi oldala 23
   A H3. hipotézis alátámasztása – a szervezetek kommunikációja 24
8. A disszertáció új tudományos eredményeinek összefoglalása 24
9. A szerzőnek a témakörben megjelent publikációi és konferencia előadásai 26

1. A disszertáció előzményei

A kutatási téma választását egyrészt szakmai, illetve tudományos, másrészt személyes okok is befolyásolták.

Tudományos szempontból az innováció fontosságának, ezzel párhuzamosan pedig az innovációban résztvevő, közvetítő szervezetek szerepének felértékelődése motiválta a kutatást.
Az elmúlt évtizedekben, főként a globalizációs folyamatok, illetve a gazdasági válság hatására az innováció szerepe egyre jobban felértékelődött. Az Európai Unió 2020-as stratégiájának részét képező Innovation Union egyik központi eleme például az innovációs kapacitás és innovációs rendszer fejlesztése, az innováció eredményességének előmozdítása.
A tudományos, szakmai alapú témaválasztásban az is szerepet játszott, hogy a vizsgált szervezetek működésével, tevékenységével és hatékonyságával viszonylag kevés szakirodalom foglalkozott a kutatás megkezdésekor.

A témaválasztás *személyes* indokát az adta, hogy részt vettem a Dunaújvárosi Főiskola technológia- és tudástranszfer irodájának létrehozásában, illetve jelenleg az Edutus Főiskola Technológia Transzfer Irodájának vezetője vagyok. Az iroda kialakításakor külföldi szakértők által tartott képzéseken, előadásokon lehetőségem nyílt az Európai Unió más országaiban alkalmazott gyakorlatok megismerésére. Már a képzések során megfogalmaztam azt a kérdés, problémakör, amelyet a jelen kutatás is érint: miszerint a fejlettebb EU-s országokban alkalmazott gyakorlatok nem biztos, hogy minden esetben hatékonyan alkalmazhatók a hazai körülmények között.
A TTI-k megalapítása óta (2006-2007) eltelt közel 10 év már elegendő időt biztosít a szervezetek működési problémáinak feltárására. Az eltelt évek alatt megszerzett gyakorlati tapasztalat – a TTI szervezetének és tevékenységeinek kialakításában, működésében – arra világított rá, hogy a közvetítő szervezetek működésében számos probléma akadályozza a mindennapi tevékenységeket, a hatékony működést. A hatékonyság elérésében, növelésében az iroda tevékenységeinek, működési

folyamatainak, kapcsolatrendszerének és kommunikációjának kiemelkedő szerepe van.

A tudományos és személyes indokok alapján, a szakirodalomban fellelhető forrásokra alapozva, a kutatás során, azokat a tényezőket, indikátorokat vizsgáltam meg, amelyek az innovációs közvetítő szervezetek működését, és ezáltal hatékonyságát befolyásolják. Külön hangsúlyt helyeztem a működést befolyásoló, belső és humán tényezőkre, illetve a kommunikációra.

2. A kutatás célja

A kutatás során az alapvető cél a hazai innovációs közvetítő szervezetek körének, tevékenységeinek, szolgáltatásainak, valamint működésének feltárása, illetve hatékonyságuk elemzése volt. A hatékonyságot három terület alapján elemeztem:

- a szervezetek hatékonyságát befolyásoló tényezők alapján,
- a közvetítő szervezetek működését befolyásoló, belső, humán tényezők alapján, illetve
- a szervezetek kommunikációjának vizsgálata alapján.

A szervezetek hatékonyságának elemzésekor olyan szempontokra tértem ki, mint például

- a szervezetek tevékenységi köre, feladatai
- a szervezetek célcsoportjainak és tevékenységeinek elemzése, a célcsoportok és a tevékenységek kapcsolatainak vizsgálata
- a szervezetek kapcsolatrendszerei, együttműködései
- a szervezetek működés problémái, az innovációt akadályozó és segítő tényezők,
- az innováció emberi oldalának fontossága a szervezetek működésében
- a szervezetek kommunikációja

A kutatási eredmények összegzésével olyan *modell* felállítására törekedtem, amelyek segítséget nyújthatnak a közvetítő szervezetek hatékonyságának méréséhez, illetve a hatékonyságuk növeléséhez, tevékenységük és kommunikációjuk javításához. A modell kialakításának alapjai a kutatás során feltárt, a hazai innovációs rendszerben tapasztalt sajátosságok, illetve az innovációs közvetítő szervezetek tevékenységét akadályozó külső és belső tényezők voltak.

3. Kutatási kérdések

A hatékonyságot vizsgáló három témakör elemzéséhez – főként az első témakörhöz kapcsolódóan – szükség van a *nemzeti innovációs rendszer*, illetve az abban résztvevő szervezetek vizsgálatára is. A vizsgálatot alábbi kérdéskörök alapján végeztem el:

- Milyen szervezetek vesznek részt a hazai innovációs rendszerben?
- Hogyan támogatja a hazai innovációs rendszer a közvetítő szervezeteket?
- Az innovációs rendszer mely aktoraival működnek együtt a közvetítők, és milyen ez az együttműködés?
- Milyen a hazai szervezetek területi elhelyezkedése?

Az első témakörhöz kapcsolódóan a *közvetítő szervezetek működését, tevékenységeit* is vizsgálom, az alábbi kérdéseket érintve:

- Milyen tevékenységeket folytatnak, milyen szolgáltatásokat nyújtanak a szervezetek?
- Mik a szervezetek célcsoportjai? Mi a szervezetek saját maguk által kommunikált célcsoportja, és ez hogyan befolyásolja helyüket az innovációs folyamatban?
- Kik a szervezetek valós célcsoportjai?
- Milyen eltérések vannak a kommunikált és a valós célcsoportok között?

- A célcsoportok és a tevékenységek alapján a szervezetek hogyan pozícionálhatóak, hol helyezkednek el az innovációs folyamatban?
- A szervezetek szolgáltatásai mennyire igazodnak a célcsoportok igényeihez?
- Milyen tényezők segítik és akadályozzák a szervezetek működését?
- Milyen a szervezetek működési hatékonysága?

A szervezetek *belső, humán tényezőinek* feltárásakor az alábbi kérdésekre kerestem a válaszokat:

- Mik motiválják a szervezetek célcsoportjait az innovációs tevékenységre?
- Milyen együttműködéseket alakítanak ki a közvetítő szervezetek, és ezek az együttműködések mennyire hatékonyak a szervezetek szempontjából?
- Milyen, főként humán tényezők befolyásolják a szervezetek együttműködéseit?
- Hogyan hatnak ezek a tényezők a szervezetek működésére, hatékonyságára?

A kutatás harmadik fő témájához, az intermedier szervezetek *kommunikációjának* elemzéséhez kapcsolódóan a következő kérdések szolgáltak alapul:

- Milyen csatornákon kommunikálnak a szervezetek, hogyan érik el a célcsoportjaikat?
- Mennyire ismertek a szervezetek a célcsoportok körében? Milyen a szervezetek imázsa?
- Hogyan járulhat hozzá a kommunikáció fejlesztése a hatékonyság növeléséhez?

4. A disszertáció felépítése

A dolgozat a témához kapcsolódó *szakirodalom* szintézisére épül. Az innovációs közvetítő – intermedier – szervezetek vizsgálatához egyrészt az innovációval kapcsolatos definíciókból, másrészt a nagyobb, nemzetközi rendszerekből kell kiindulnunk.

Az innovációs rendszerekkel és az innovációs rendszerben résztvevő közvetítőkkel kapcsolatos irodalmakat egy táblázatban foglaltam össze, amelynek szűkített változata az 1. táblázatban látható:

1. táblázat: A nemzeti innovációs rendszerrel kapcsolatos szakirodalmak összefoglalása

Hivatkozás	Téma
Afuah, (2003), Llerna P. - Matt M. (2005)	• a kormányzat innovációs folyamatban betöltött szerepe
Arocena - Sutz J. (2002)	• a NIR szerepe a nemzetgazdaság teljesítményének értékelésében , a NIR elemei, a NIR humán oldala
Buzás (2007)	• az innováció támogatására szolgáló kormányzati eszközöket • az innováció és a nemzeti innovációs rendszer értelmezése
Filippetti - Archibugia (2011)	• NIR-rel kapcsolatos korábbi kutatások összefoglalása
Flanagan-Uyarra-Laranja (2011)	• az innovációs potenciál támogatása nemzeti szintű innovációs politikai elemekkel
Freeman (1987)	• a NIR értelmezése, definíciója, a NIR-ben résztvevők
Frinking– Hjelt– Essres– Luoma– Mahroum (2012)	• a nemzeti innovációs rendszer osztályozása
Guana- Chenc (2012)	• a NIR-ben résztvevő szervezetek együttműködése
Hewitt-Dundasa-Roperb (2011), Cowan R. - G. van de Paal (ed.) (2000)	• az innováció fontossága regionális szinten
Inzelt (1998) Török Á. (1996)	• a nemzeti innovációs rendszer értelmezése
Johnson– Lehmann (2006), Lengyel (2010), Enyedi (1997.), Faragó (2007), Somlyódyné (2003), Somlyódyné (2008), Lengyel– Rechnitzer (2004), Ács-Varga (2000), Braczyk-Cooke-Heidenreich (eds.) (1998), Révész T. (2005)	• a közvetítő szervezetek szerepe a régió/térség innovációs tevékenységében, hatásuk a régió innovációs potenciáljára
Lundvall (1992), Rába A. (1996)	• az innováció állami támogatása, az állami beavatkozás szükségessége, a NIR lényege, feladata, innováció-politika
Freeman (1995), Nelson (Ed.) (1993), Fagerberg-Mowery-Nelson (2005), Metcalfe (2006)	• az innovációs rendszer értelmezése, a NIR jellegzetességei, a NIR-ben résztvevők viselkedése
Lundvall (Ed.) (1992), Porter (1995)	• az innovációt befolyásoló helyi tényezők, speciális lokális jellemzők
Molnár (2004)	• az innovációs rendszerhez tartozó intézmények köre

Nagaoka-Kondo-Flamm-Wessner (2009)	• a NIR értelmezése, definíciója, jellemzése
Oslo Manual (2005)	• az innováció és az innovációs rendszer
Török (2006), Balázs-Török (1996), Borsi (2006), Borsi-Telcs (2004), Inzelt A., Goldperger I.,-Szunyogh Zs. (2006), Lippényi T. - Imre J. - Peredy Zs. (2009), Nyíri L. (1996), Regős Zs. (1997), Román Z. (2002), Tamás P. (szerk.) (1995)	• a K+F eredmények, hatékonyság vizsgálata, a hazai innovációs rendszer értékelése

Forrás: saját szerkesztés[1]

2. táblázat: Innovációs közvetítő szervezetekkel kapcsolatos szakirodalmak összefoglalása

Hivatkozás	Téma
Antikainen (2001)	• vállalkozások innovativitását befolyásoló tényezők
Csizmadia-Grosz (2002), Csizmadia-Grosz (2008), Csizmadia-Grosz A. (2011), Grosz-Csizmadia-Szépvölgyi (2004), Szépvölgyi (2006)	• a Közép-Dunántúl régió K+F+I szolgáltatásokat nyújtó intézményrendszere
Dőry (1998), Dőry (2001), Dőry (1997), Dőry (2000), Kiss (1997), Bartke I. – Nemes Nagy J. (1992)	• a kutatás-fejlesztéssel foglalkozó szervezetek számának alakulása, vállalkozások együttműködései, vállalkozások innovativitása, a vállalkozások innovációs potenciáljának felmérése
Howlet (2011), Parag A.-Varga A. (2009), Roska T. (2007)	• a közvetítő szervezetek tevékenysége
Inzelt-Szerb (2003)	• a vállalkozások innovációs együttműködései Baranya megyében
Jain-Triandis-Weick (2010)	• az innovációs szervezetek csoportjai
Lokshina-Hagedoorna-Letterie (2011), Rost (2011)	• közvetítők és vállalkozások közötti együttműködéseket befolyásoló tényezők
Nelson (Ed.) (1993), Okamuroa-Katob-Honjod (2011), Rosenberg-Nelson (1994), Gulbrandsen-Mowery-Feldman (2011), Van Looy-Landonib-Callaerta-van Pottelsberghec-Sapsalisc-Debackerea (2011), Fontana-Geuna-Matt (2006), Acs-Audretsch-Feldman (1991), Bajmócy Z. (2006)	• az egyetem és ipar kapcsolata
Stamm (2003):	• a közvetítő – intermedier – szervezetek működése, tevékenységei

[1] *A hivatkozások jegyzéke a disszertáció 1. Mellékeltében található.*

Dániel Molnár (2014), Mezei K. (2004), Perger É. (2010), Inzelt A. (1999), Mátyás B. (2002), Török Á. (1997)	• innováció, és a közvetítő szervezetek finanszírozása

Forrás: saját szerkesztés[2]

A bevezető fejezetek után – amelyek a kutatási kérdéseket, módszereket, célcsoportját írják le - az harmadik fejezetében a definíciók mellett a nemzeti innovációs rendszereket vizsgálom meg a közvetítő szervezetekre gyakorolt hatásuk alapján.
Az innovációs rendszerek leírása után kifejtem az innovációs közvetítő szervezetek szakirodalmi meghatározását, definícióját. A szervezetek definiálásakor az egyes szervezeti típusokat elemzem.
A következő fejezetben a közvetítő szervezetek innovációs folyamatban betöltött szerepét tárom fel. Az innovációs folyamatot egy speciális piacként értelmezem, amelyben a kutatók – termelőkként – állnak a folyamat egyik végén, a vállalkozások – fogyasztóként – pedig a folyamat másik végén. A közvetítő szervezetek pedig a két fő szereplő közötti problémákat próbálják áthidalni.
Az ötödik fejezetben a hatékonyság témakörét járom körül, ami egy sokszor és sokféleképpen használt fogalom, és amelynek szükséges tisztázni az innovációs közvetítő szervezetekkel kapcsolatos értelmezését is.

Az innovációval kapcsolatos szakirodalmi elemzés után, a dolgozat második részében az *empirikus kutatás eredményeit* mutatom be a három fő hipotézisre reagálva:
Megvizsgálom, hogy milyen tényezők és hogyan hatnak a közvetítő szervezetek hatékonyságára. Külön, hangsúlyosan elemzem a szervezetek működésének humán tényezőit. Végül pedig a szervezetek kommunikációs tevékenységét tárom fel.
A hipotézisek vizsgálatát leíró fejezetben foglalkozom az innovációs közvetítő szervezetek konkrét tevékenységével, szolgáltatásaival. Empirikus kutatási eredményekre támaszkodva

[2] *A hivatkozások jegyzéke a disszertáció 1. Mellékeltében található.*

vizsgálom meg, hogy a szervezetek tevékenységének milyen korlátai vannak, hogyan orvosolhatóak a problémáik, illetve hogyan kell megváltoztatni működésüket, hogy hatékonyabbá váljanak.

A dolgozat nyolcadik fejezetében bemutatok egy kutatási eredményekre épülő, *komplex modellt*, amely az innovációs közvetítő szervezetek működési hatékonyságának felmérésére szolgál. A modell kiindulópontja a hatásfok és a hatékonyság definíciója, amely az inputok és outputok hányadosa. Az innovációs közvetítő szervezetek hatékonyságát a szervezet inputjainak és outputjainak hányadosaként értelmezem, emellett a modellben figyelembe veszem a szervezetek belső környezetét, működéssel kapcsolatos tulajdonságait is. A modellben az innovációs közvetítők hatékonyságát tehát három dimenzió alapján adom meg: az input (külső) tényezők, az output tényezők, illetve a belső (inner) tényezők alapján. A három fő dimenzió indikátorcsoportokkal mérhető. A dolgozat zárásaként javaslatokat teszek ezen indikátorcsoportokra, és a hatékonyság mérésére szolgáló indikátorokra is.

5. Hipotézisek

A hipotéziseket egyrészt szakmai tapasztalatom alapján, másrészt a hazai szakirodalomban feltárt kutatások eredményeire épülve fogalmaztam meg.
A kutatás során **három főbb hipotézist** vizsgáltam meg.

Az *első hipotézis* a közvetítő szervezetek hatékonyságára vonatkozott, és három alpontból állt:
H1. A hazai innovációs közvetítő szervezetek hatékonysága alacsony, mert….

1. az innovációt támogató **külső környezet**, a hazai innovációs rendszer nem járul hozzá kellőképpen a szervezetek hatékony működéséhez (külső tényezők, input dimenzió).
2. **belső** stratégiai és menedzsment problémák vannak a szervezetekben (belső tényezők, inner dimenzió).

3. a szervezetek **outputjai** (kimenetei) nem támogatják elég hatékonyan az adott, a szervezet székhelyéül szolgáló térség innovációs potenciálját, így fejlődését sem (kimeneti tényezők, output dimenzió).

A *második hipotézisben*, az első hipotézishez szorosan kapcsolódva az innováció humán tényezőinek szerepére világítok rá.

H2. Az innováció emberi oldala – tudás, ismeretek és kapcsolatrendszerek – kiemelt fontosságú a közvetítő szervezetek működésében, alapvetően befolyásolja a szervezetek hatékonyságát.

A *harmadik* hipotézisben az innovációs közvetítő szervezetek **kommunikációs tevékenységével**, annak hatékonyságával foglalkozom.

H3. A közvetítő szervezetek kétirányú (oda-vissza csatolásos) kommunikációja hiányos (hiányzik), illetve nem hatékony.

Az *első hipotézisben* arra keresem a választ, hogy az egyes dimenziókban az adott tényezők, tényezőcsoportok a vizsgált szervezeteknél hogyan értékelhetőek, illetve hogyan befolyásolják az adott szervezet hatékonyságát.

1. A **külső** (input) dimenzióhoz tartozó tényezőket vizsgálata során feltárom, hogy a hazai innovációs rendszer mennyire stabil, illetve mennyire képes támogatni a rendszerben résztvevő szervezetek működését (például az intézményrendszeren és a finanszírozási mechanizmusokon keresztül). A külső dimenzió elemzésekor figyelembe veszem a korábbi, rendelkezésre álló kutatási eredményeket, statisztikai adatokat. Köztük a szakirodalomban az innovációs rendszer hatékonyságának mérésére szolgáló K+F ráfordításokat, K+F helyeket és kutatói létszámokat. A külső, befolyásoló tényezők közül kiemelten foglalkozom az innovációs szervezetek finanszírozásának kérdésével.

2. A **belső** dimenzió vizsgálatára a szakirodalomban csak kevés forrás áll rendelkezésre. Az innovációs közvetítő szervezetek

menedzsmentjével, működésével kapcsolatban több kutatás eredménye is elérhető, de a külső dimenzióhoz hasonlóan ezek csak egyes tényezőkre, vagy tényezőcsoportokra koncentrálnak. Jellemzően a felsőoktatási intézmények technológia-transzfer szervezeteinek működéséről írnak (Stamm 2003, Buzás 2007, Nagaoka et al. 2009), kiemelve például az alkalmazottak képzettségét, nyelvtudását, vagy a szerveztek szolgáltatásait. A belső dimenzióval kapcsolatos kutatás során arra kerestem választ, hogy a szervezetek hogyan határozzák meg a szegmenseiket és a célcsoportjaikat, mennyire igazítják a szolgáltatásaikat a célcsoportjaik igényeihez, illetve hová pozícionálják magukat és szolgáltatásaikat az innovációs folyamatban. A belső tényezők vizsgálata a kutatásom leghangsúlyosabb része.

3. Az innovációs közvetítő szervezetek **outputjainak**, térségre gyakorolt hatásának méréséhez az adott térség, régió innovációs potenciáljának vizsgálatát veszem alapul, mivel egy sikeres közvetítő szervezet aktívan képes hatni a térség és a város innováció-politikai céljainak megvalósítására, valamint a térségi és regionális versenyelőnyök megszerzésére is (lásd például Hewitt-Dundasa – Roperb 2011, Lengyel-Leydesdorff 2008, Grosz-Rechnitzer 2005 írásaiban).

A versenyelőny megszerzése, és ezen előny hosszú távú megtartása biztosítja az egyes területi egységek fenntartható növekedését. A régiók, illetve a városok és vonzáskörzeteik sikerességét nagymértékben meghatározzák a helyi, specifikus és nehezen újratermelhetők tényezők (Enyedi, 1997). Az innovációs közvetítő szervezetek működése, szolgáltatásai szorosan kapcsolódnak a lokalizációs előnyök kialakításához – például a tudástranszferen, az innovatív miliő kialakításán, a helyi befektetések ösztönzésén keresztül. A kutatás során megvizsgálom, hogy az innovációs közvetítő szervezetek hogyan képesek hatni az adott térségre, régióra. Ennek feltárásához egyrészt elemzem a térség innovációs potenciálját, másrészt vizsgálom a szervezetek és célcsoportjaik kapcsolatrendszereit, együttműködési hatékonyságát.

A *második hipotézishez* kapcsolódó **g**yakorlati tapasztalataim alapján az innovációs közvetítő szervezetek kialakításakor, illetve a működés során a szervezetek menedzsmentjében nem fordítanak kellő hangsúlyt az úgynevezett humán tényezőkre – például az alkalmazottak tudására, képességeire, az egymással szembeni, illetve a partnerekkel kialakított bizalomra, az együttműködésekben a kapcsolati tőke szerepére, vagy a személyes kommunikációra. A szervezetek hatékony működésében ezen tényezők alapvető fontosságúak. Az innovációs közvetítő szervezetek tevékenységében hangsúlyos szerepe van a szervezet által nyújtott szolgáltatásoknak. Emellett a közvetítők tevékenysége gyakran nonprofit jelleggel bír. Mind a szolgáltatói, mind pedig a nonprofit jellegű tevékenység az emberi tényezők kiemelkedő jelentőségére utal.

A *harmadik* hipotézisben azokra a személyes tapasztalatokra támaszkodom, miszerint a hazai közvetítő szervezeteknél problémát jelent a nem megfelelő kommunikáció. Ennek oka egyrészt a szakirodalomban is leírt, az innovációs folyamatban résztvevők eltérő érdekeire, motivációira vezethetők vissza, valamint ezen érdekek és motivációk fel nem ismeréséből eredhetnek. Csizmadia és Grosz (2011) írásában találunk utalást arra is, hogy a hazai innovációs folyamatban milyen szerepe van a kommunikációnak, az elérésnek, illetve az információszerzés nehézségének. Kutatásomban az innovációs közvetítő szervezetek tevékenységét vizsgálva feltárom azokat a kommunikációs problémákat és lehetőségeket is, amelyek alapvetően befolyásolják a szervezetek hatékonyságát és sikerességét.

6. A kutatás módszertana

A kutatás során két fő módszert alkalmaztam az adatok feltárására, gyűjtésére: szekunder módszert, illetve primer kutatási módszert – kérdőíves lekérdezést, mélyinterjúkat.
Az innovációs közvetítő szervezeteket célzó kutatás 3 főbb szintre terjedt ki: országos szintre, regionális szintre és lokális szintre.

A kutatás szintjeit, témaköreit és módszereit az 1. ábra foglalja össze.

1. ábra: A kutatás módszertana, kutatási szintek

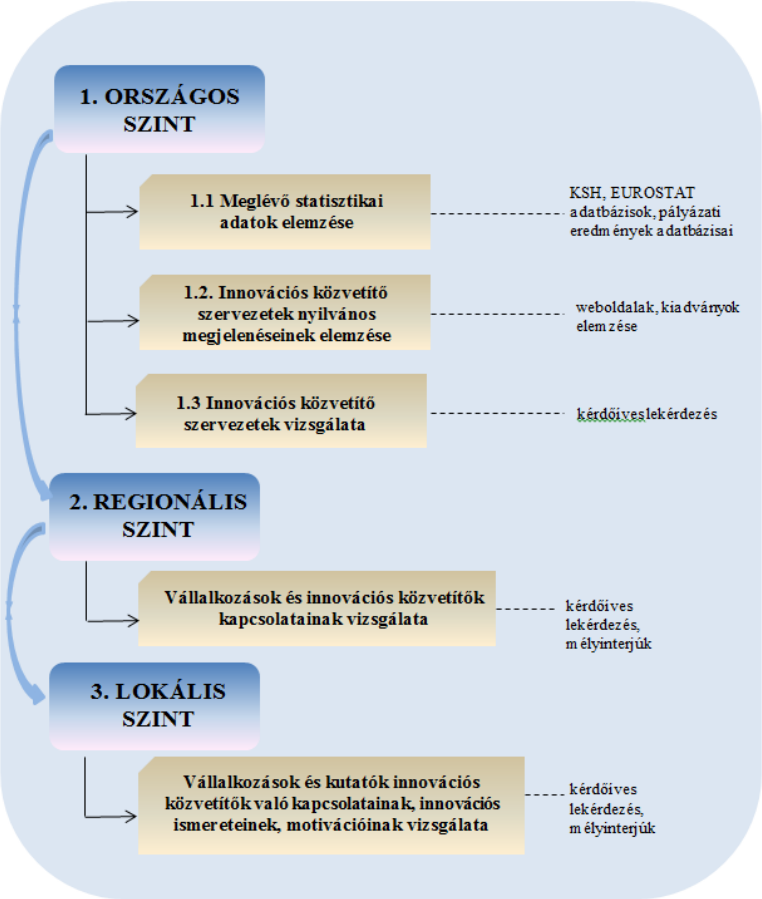

Forrás: saját szerkesztés

Országos szintű kutatás

1.1. Statisztikai adatok elemzése

Az országos szintű kutatás első lépéseként áttekintettem az innovációval, innovációs közvetítő szervezetekkel kapcsolatban rendelkezésre álló, statisztikai adatokat. Az adatok forrásai elsősorban a KSH és az EUROSTAT adatbázisai voltak.

A meglévő statisztikai adatok elemzése mellett az országos szintű kutatás első lépése tartalmazta az innovációs közvetítő szervezetek által lehívható hazai és Európai Uniós források elemzését is. A támogatások elemzésekor kifejezetten azokat a forrásokat vettem számba, illetve vizsgáltam meg, amelyek az innovációs közvetítő szervezetek által voltak igénybe vehetőek, illetve ezen szervezetek alapítására, szolgáltatásaik fejlesztésére vonatkoztak. Az elnyerhető forrásokat a pályázati kiírás témája mellett területi, regionális szempontból is vizsgáltam.

1.2. Az innovációs közvetítő szervezetek nyilvános megjelenésének, weboldalainak vizsgálata

A közvetítő szervezetek weboldalainak vizsgálata a szervezetek nyilvános megjelenésére, illetve a szervezetek által kommunikált adatokra koncentrált. A nyilvános megjelenés vizsgálatának elsődleges célja a szervezetek saját maguk által kommunikált célcsoportjainak, illetve tevékenységeinek felmérésé volt. Ez a felmérés tehát hozzájárult a szervezetek pozicionálási stratégiájának elemzéséhez. A weboldalak vizsgálata egy előre meghatározott értékelési adtalap alapján történt.

1.3. Az innovációs közvetítő szervezetek országos szintű vizsgálata

A primer kutatás célja a hazai, innovációban közvetítő szerepet játszó szervezetek vizsgálata volt. A mintában szereplő szervezetek körének összeállítása statisztikai adatokra, illetve a szakirodalom (pl. Howlet (2011), Buzás (2007), Dőry (2005), Csizmadia-Grosz (2004)) alapján feltárt szervezeti körre épült. A primer adatok gyűjtését kérdőíves lekérdezéssel végeztem el.

A kérdőíves kutatásba bevont szervezetek a következőképpen jellemezhetőek:

- A kutatásba bevont szervezetek száma: 163
- A kutatásba bevont szervezetek köre:
  - Felsőoktatási intézményeknél működő Tudás- és Technológia Transzfer Irodák
  - Kereskedelmi- és Iparkamarák
  - Regionális Fejlesztési Ügynökségek
  - Ipari parkokat működtető, innovációs szolgáltatást nyújtó szervezetek
  - Vállalkozásfejlesztési Alapítványok
  - a Magyar Innovációs Szövetség egyéb szervezetei
- A kérdőívet kitöltő szervezetek száma: 129

A kérdőíves felmérés adatainak kiegészítésére 3 személyes interjút is készítettem, az innovációs folyamatban résztvevő szervezetek képviselőivel.

A kutatás eredményeinek feldolgozása SPSS szoftver segítségével történt.

Regionális szintű kutatás

2012-ben az MTA RKK NYUTI székesfehérvári csoportja egy kiterjedt kutatást3 végzett a Közép-Dunántúl régióban tevékenykedő vállalkozások körében. A kutatás fő célja a vállalkozások együttműködéseinek, kapcsolatrendszereinek felmérése volt. Az együttműködő partnerek körébe az innovációs közvetítő szervezetek csoportja is beletartozott. A regionális szintű kutatás vállalkozói egyfajta kontrollcsoportként szolgáltak a saját kutatásom számára, hiszen a kutatásban résztvevő vállalkozások az innovációs közvetítő szervezetek célcsoportjai.

A felmérésben 300, a régióban működő vállalkozás együttműködéseit mérték fel kérdőív, illetve mélyinterjúk segítségével. A kérdőíves adatfelvétel a vállalati kapcsolatok

---

[3] *Baross Gábor Projekt (REG_KD_09-3-2009-0004)[3] keretében „Együttműködés alapú vállalkozói innováció-támogatás" címmel (http://www.nih.gov.hu/palyazatok-eredmenyek/baross-gabor-program/baross-gabor-program-100222-3), letöltve: 2014. szeptember 15.*

meghatározó tényezőire (pl. ágazatok szerinti eltérések, a vállalkozások mérete, tulajdonosi struktúrája szerinti eltérések), tartalmára (pl. technológia transzfer, technológia megosztás, kutatás-fejlesztési együttműködés), résztvevőire (az innovációs rendszer szereplői) és irányaira (egyirányú, függő kapcsolatok vagy hálózatos együttműködések), valamint az ehhez kapcsolódó szolgáltatási igényekre vonatkozóan tartalmazott kérdéseket. A strukturált mélyinterjúkat (összesen 30 db) az innovációs rendszer szereplőivel folytatták le, a vállalkozásokkal kialakított kapcsolataikra (meghatározó tényezők, a kapcsolatok tartalma, iránya) fókuszálva.
Az MTA RKK NYUTI székesfehérvári kutatásának adattábláját a kutatás vezetője rendelkezésemre bocsátotta. Az adatbázisból kifejezetten az innovációs közvetítő szervezetekkel kapcsolatos információkat szűrtem le, illetve dolgoztam fel. Az így kapott adatokat SPSS szoftver segítségével, gyakorisági sorokkal, kereszttábla elemzésekkel, korrelációs és regressziós elemzésekkel vizsgáltam.

Lokális szintű kutatás

Két dunaújvárosi innovációs közvetítő szervezet[4] 2011-ben egy helyi innovációs kutatást folytatott le a Dunaújvárosi kistérségében. A kutatásban kutatásvezetőként vettem részt. A problémafeltáró kutatás célja három célcsoport – innovatív helyi vállalkozások, kutatók, illetve az innovációt finanszírozó szervezetek – bevonásával a célcsoportok innovációval kapcsolatos ismeretinek, motivációjának és az ehhez kötődő kommunikációjának vizsgálata. A két célcsoportból összesen visszaérkezett kérdőívek száma 131 volt. A felmérés során a térségben dolgozó 60 kutató közül 53 (88%) válaszolt a kérdőívre, a vállalkozások tekintetében pedig a válaszadók megoszlása szintén a helyi ágazati, méret szerinti, illetve tevékenység szerinti megoszlást mutatja.

[4] M8-DUNAHÍD Közhasznú Nonprofit Kft., valamint a Dunaújvárosi Főiskola Innováció Menedzsment Központja

A kutatás eredményeinek feldolgozása SPSS szoftver segítségével történt. A kérdőívek alapján rögzített adatokat gyakorisági sorok elemzésével, korrelációs és regressziós elemzésekkel, valamint kereszttábla-elemzésekkel dolgoztam fel.

7. A hipotézisek értékelése

A hipotézisek értékelését az alábbi táblázatban foglalom össze:

Hipotézis	Igazolva/ elutasítva
H1. A hazai innovációs közvetítő szervezetek hatékonysága alacsony, mert….	
a. az innovációt támogató **külső környezet**, a hazai innovációs rendszer nem járul hozzá kellőképpen a szervezetek hatékony működéséhez (külső tényezők, **input** dimenzió).	***Igazolva***
b. **belső** stratégiai és menedzsment problémák vannak a szervezetekben (belső tényezők, **inner** dimenzió).	***Igazolva***
c. a szervezetek **outputjai** (kimenetei) nem támogatják elég hatékonyan az adott, a szervezet székhelyéül szolgáló térség innovációs potenciálját, így fejlődését sem (kimeneti tényezők, output dimenzió).	***Részben igazolva***
H2. Az innováció emberi oldala – tudás, ismeretek és kapcsolatrendszerek – kiemelt fontosságú a közvetítő szervezetek működésében, alapvetően befolyásolja a szervezetek hatékonyságát.	***Igazolva***
H3. A közvetítő szervezetek kétirányú (oda-vissza csatolásos) kommunikációja hiányos (hiányzik), illetve nem hatékony.	***Igazolva***

A H1. hipotézis a, részének (külső tényezők, input dimenzió) alátámasztása

A hipotézis ezen részének alátámasztására a kutatás során megvizsgáltam, hogy a hazai innovációs rendszer mennyire képes támogatni a rendszerben résztvevő szervezetek működését az intézményrendszeren és a finanszírozási mechanizmusokon keresztül. Feltártam azokat a problémákat, amelyek akadályozzák, illetve nem támogatják kellően a NIR-ben résztvevő, intermedier tevékenységet végző szervezetek működését.

Az országos kutatás során az innovációs szervezetek megalakítására, tevékenységeire adott hazai és EU-s támogatásokat is vizsgáltam.

A kutatás során a H1 hipotézis a, része **alátámasztást** nyert. A kutatási eredmények azt mutatják, hogy annak ellenére, hogy hazánkban kialakult és működik a NIR jogi- és intézményrendszere, illetve jelentős pénzügyi támogatás áll rendelkezésre a kutatás-fejlesztésre, illetve a K+F szervezetek tevékenységének támogatására, ez nem járul hozzá, inkább gátolja az innovációs intermedier szervezetek hatékony működését. A közvetítő szervezetek folyamatos finanszírozási és működési problémákkal küzdenek. A döntéshozatali és intézményi rendszer folyamatosan változik, nem stabil, amely problémát okoz a szervezetek stratégiai céljainak meghatározásában. A források hatékonyabb elosztása, a stabil finanszírozás biztosítása, illetve a működésre fordítható támogatások nagymértékben javítanák a finanszírozási problémákat, és ezáltal a szervezetek szolgáltatásainak hatékonyságát is. A hazai innovációs közvetítők szolgáltatási hatékonyságának növelésével pedig javulhat a régiók, illetve az innovációban résztvevő aktorok innovációs potenciálja.

A hipotézis b, részének (belső tényezők, inner dimenzió) alátámasztása

Az innovációs közvetítő szervezetek hatékonyságát mérő, belső dimenzióban a primer kutatás eredményeit háromféle

szempontból elemeztem. Feltártam a **szervezetek célcsoport-meghatározásában**, elérésében fellelhető problémákat a kommunikált és a valós célcsoportok alapján, elemeztem, hogy a közvetítők a **szolgáltatásaikat a célcsoportok igényeire építik**-e, és megvizsgáltam a **szervezetek innovációs folyamatban elfoglalt helye** alapján a szolgáltatások pozicionálásával kapcsolatos problémákat. Mind a célcsoportok meghatározásában és elérésében, mind a szolgáltatások célcsoportok igényeire való épülésében, mind pedig a szolgáltatásaik pozicionálásában számos problémát tapasztaltam, tehát a hipotézis **igazolásra** került:

Az intermedierek célcsoport-meghatározásában eltérést tapasztaltam a valós és a szervezetek által kommunikált célcsoportok között, például a klaszterek tekintetében.

A vizsgált szervezetek esetében a szolgáltatások célcsoport igényeire épültségével kapcsolatosan a kutatás számos problémát tárt fel, amely hatással van a közvetítők működésére, hatékonyságára. Az intermedierek például a vállalkozóknak elsősorban a partnerkapcsolatok kiépítését kínálják, miközben a cégek inkább a forrásokkal, K+F kapacitásokkal kapcsolatos információ megszerzését támogató szolgáltatásokat igénylik. A második fő célcsoportnak a közvetítők többsége a szellemi tulajdonvédelemmel, illetve partnerek bevonásával kapcsolatos szolgáltatásokat ajánl, de a kutatókat inkább a térségben lévő kutatási lehetőségek érdeklik.

Az intermediereket és szolgáltatásaikat megfelelően kell pozícionálni ahhoz, hogy a szervezetek hatékonyan működjenek. A kutatásban összevetettem a szervezetek szolgáltatásait az innovációs folyamat egyes elemeivel. Ennek alapján több, a szervezetek működését érintő problémát sikerült feltárnom. Az egyes szervezettípusoknál például nem jellemző a specializálódás, nincs olyan folyamatelem, amelyhez kapcsolódóan csak egy bizonyos szervezettípus nyújt szolgáltatást. A közvetítő szervezetek többsége az innovációs folyamat „elejét” támogatja. Az intermediereknél kiemelt jelentősége van az olyan tevékenységeknek, mint a pályázatírás, a projektmenedzsment, vagy a forrásbevonás, miközben ezeknél a szolgáltatásoknál nem

lehet pontosan beazonosítani, hogy az innovációs folyamat mely eleméhez kötődnek.

A hipotézis c, részének (kimeneti tényezők, output dimenzió) alátámasztása

A hipotézis harmadik része az innovációs közvetítő szervezetek regionális szerepét taglalja. Az országos kutatás eredményeinek területi alapú vizsgálatával az egyes hazai régiókban található közvetítőket tártam fel. A szervezetek regionális megoszlásának, valamint a régió innovációs potenciáljának összehasonlítása pedig a szervezetek regionális szerepét vizsgáltam.

A kutatás eredményeiből arra következtek, hogy a H1 hipotézis c része csak **részben igazolódott**. A szervezetek száma és a régió innovációs potenciálja között **nincs szoros összefüggés**. A regionális innovációs potenciál például a Dél-Alföld régióban a legmagasabb, a konvergencia régiók közül, a közvetítő szervezetek száma azonban nem ebben a régióban a legmagasabb. Észak-Magyarországon pedig a magas közvetítői szám mellett alacsony a régió innovációs potenciálja

A H2. hipotézis alátámasztása – az innováció emberi oldala

A második hipotézisben arra kerestem a választ, hogy az innováció emberi oldala – tudás, ismeretek és kapcsolatrendszerek – kiemelt fontosságú-e a közvetítő szervezetek működésében, alapvetően befolyásolja-e a szervezetek hatékonyságát. A hipotézis alátámasztására a közvetítő szervezetek célcsoportokkal történő együttműködéseit, kapcsolatrendszerét elemeztem, hangsúlyozva az emberi tényezőket.

Az empirikus kutatások eredményei a hipotézist **igazolják**. Az intermedierek együttműködéseit, a célcsoportjaik együttműködési hajlandóságát és motivációit befolyásolják a humán tényezők. A célcsoportok együttműködési hajlandósága alacsony, amely visszavezethető az együttműködéseket gátló, emberi tényezőkhöz

kapcsolódó tényezőkhöz – például az információhiányhoz, a fejlesztési ötletek hiányához, a bizalomhiányhoz, a célcsoportok motivációs problémáihoz, és a megfelelő partnerek megtalálásának nehézségeihez.

A H3. hipotézis alátámasztása – a szervezetek kommunikációja

A harmadik hipotézis a közvetítő szervezetek kommunikációjának hatékonyságát kérdőjelezi meg. A közvetítő szervezetek kétoldalú kommunikációja a kutatási eredmények alapján nem elég hatékony, amelyet a szervezetek ismertségére vonatkozó válaszok egyértelműen alátámasztanak. Az intermedierek kommunikációjával kapcsolatban számos problémát tárt fel a kutatás, például az online felületek információtartalmának szűkösségét, a kommunikációs csatornák célcsoportok kommunikációhasználatától való eltérését, vagy a személyes kapcsolatokon keresztüli kommunikáció gyengeségét.

8. A disszertáció új tudományos eredményeinek összefoglalása

A dolgozatban tárgyalt szakirodalmak és a kutatás eredményei alapján az innovációs közvetítő szervezetek hatékonyságának mérésére egy önálló modellt dolgoztam ki. A modell kiindulópontja a hatásfok és a hatékonyság definíciója volt, amely az inputok és outputok hányadosa. A modell kialakításánál emellett figyelembe vettem szervezetek belső, működéssel kapcsolatos tényezőit is. Csiszér (2016) modellje alapján a modell az innovációs közvetítők hatékonyságát három dimenzióra építi, a fő dimenziókat pedig további indikátorcsoportokra bontottam.

2. ábra: Az innovációs közvetítő szervezetek hatékonysági modellje

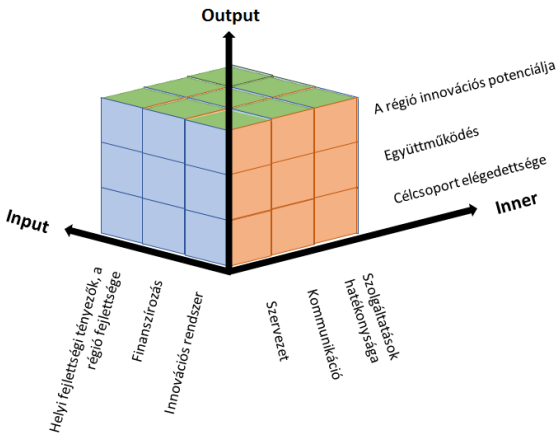

Forrás: Csiszér (2016) alapján, saját szerkesztés

Az egyes dimenziókat alkotó fő indikátorcsoportokra, illetve az indikátorcsoportokat alkotó indikátorokra a dolgozatban néhány példát adok meg. Az indikátorok száma és tartalma a további kutatások során, az adott szervezettől és a vizsgálat tárgyától, mélységétől függően módosítható.

A disszertációhoz kapcsolódó saját kutatásoknak a modellalkotás mellet célja volt, hogy javaslatokat fogalmazzon meg az innovációs közvetítő szervezetek hatékonyságának javítása. Kutatásaim alapján a dolgozatban néhány olyan javaslatot fogalmaztam meg, amelyek a feltárt problémákra adhatnak választ, ezáltal javíthatják a szervezetek működését:

- A közvetítő szervezetek folyamatos és kiszámítható, tervezhető – nem projekt- és tevékenység centrikus – pénzügyi támogatása.
- A közvetítő szervezetek pozicionálásának javítása, a szervezetek specializálódása.

- A szervezetek szolgáltatásainak szegmentálása és a szolgáltatások célcsoport igényeihez igazítása.
- Az innováció emberi oldalának hangsúlyozása a szervezetek működésében, együttműködéseiben.
- A szervezetek marketing és kommunikációs tevékenységének fejlesztése

9. A szerzőnek a témakörben megjelent publikációi és konferencia előadásai

- Dőry T.-Gajzágó É. (2016): How effectively serve intermediary organisations innovation in Hungary?, ISPIM Conference, 2016.06.19-22. Porto, konferencia előadás
- Dőry T.-Gajzágó É. (2015):Vállalkozások és innovációs közreműködő szervezetek együttműködései a Közép-Dunántúlon, *Vezetéstudomány* 46. évf.:(2. szám) pp. 47-56. (2015)
- Gajzágó É.-Gajzágó G. (2015): Az innovációs közvetítő szervezetek tevékenységét támogató pályázati források, In: Berkes Judit, Kecskés Petra (szerk.) „Távol és közel, az elmúlt 25 év területi folyamatai, szerkezetei, intézményei, ahogy az új generáció látja”: A IX. Fiatal Regionalisták Konferenciájának előadásai. 292 p., (ISBN:978-615-5391-41-5)
- Gajzágó É. (2014): Innovation intermediary organizations, In: Global Business: Opportunities and Challenges in a Changing World. Konferencia helye, ideje: Enschede, Hollandia, 2014.03.19 Paper W138.
- Gajzágó É - Dőry T (2014): Vállalkozások és innovációs közreműködő szervezetek együttműködései a Közép-Dunántúlon, in Lukovics M – Zuti B: A területi fejlődés dilemmái, Szegedi Tudományegyetem, Gazdaságtudományi Kar, Szeged, 2014, 343-359.p
- Gajzágó É. (2013): Az innovációs közvetítő szervezetek tevékenységéről, hatékonyságáról és regionális szerepéről, *Dunakavics* 1:(1) pp. 13-30.
- Gajzágó É. (2013): Meg kell változtatni az innovációs közvetítő szervezetek feladatait?: (egy dunaújvárosi empirikus kutatás eredményei) – 2013. III. Duna Térségi Kohézió, Dunaújváros Szabadka: Cikos Stampa,2013. pp. 40-52. (ISBN:978-86-85409-89-9)

- Gajzágó É. (2013): Role of regional intermediary institutions in innovation – 2013. Conference entrepreneurship Development „Bring innovations to the market”, Enschede, Hollandia, elektronikus kötet
- Gajzágó É. (2012): Motiváció – kommunikáció – innováció – 2012., KHEOPS konferencia (társszerzőként) Mór: KHEOPS, 2012. pp. 174-184., (ISBN:978-963-87553-9-1)
- Gajzágó É. (2012): Changing tasks of innovation intermediary organizations – 2012. ERSA, Regions in Motion, Pozsony, elektronikus kötet
- Gajzágó É. (2012): Innovációs közvetítő szerveztek Dunaújvárosban, "Felfedező Tudomány", A Tudomány Hete Konferenciasorozat, Dunaújvárosi Főiskola, 2012. november 12-17. (2012)
- Gajzágó É. (2011): Innováció és (Dunaúj)város – 2011. A regionális versenyképesség innovációs tényezői az európai unióban, elektronikus kötet
- Gajzágó É. (2011): Innovációs közvetítő szervezetek a felsőoktatásban – 2011. Fiatal Regionalisták VII. Konferenciája, Győr, elektronikus kötet
- Gajzágó É. (2011): Innovációs közvetítő szervezetek a felsőoktatásban – 2011., „Összhang. Tudomány a gazdaságban és a társadalomban”, Dunaújváros, elektronikus kötet
- Gajzágó É. (2010): Az innováció és a tudásmenedzsment kapcsolata - „TANULÁS – TUDÁS – GAZDASÁGI SIKEREK”, 2010. Győr, elektronikus kötet
- Gajzágó É. (2010): Az innováció emberi oldala - "Határok nélküli tudomány. Kihívások és lehetőségek a tudományterületek határán", 2010. Dunaújváros, elektronikus kötet
- Bakos O. - Gajzágó É. - Kővágó Gy. (2007): Civil szervezetek a dunaújvárosi kistérségben, CIVIL SZEMLE 4:(2) pp. 107-122. (2007)